

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Кафедра економічної теорії

Міждисциплінарна курсова робота

з
економічної теорії

на тему:

***«Фактори економічного зростання в
Україні»***

Студентки 2 курсу групи ОПД-21

Кисільчук І.В.

Науковий керівник: к.е.н. Івашук Ю.П.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ECTS _____

Члени комісії

_____
(Підпис) (Прізвище та ініціали)

_____
(Підпис) (Прізвище та ініціали)

_____
(Підпис) (Прізвище та ініціали)

Тернопіль – 2017

План

Вступ

1. Поняття економічного зростання та його факторів
2. Аналіз факторів економічного зростання України
3. Шляхи активізації державного впливу на процес економічного зростання в Україні

Висновки

Список використаної літератури

Зміст

Вступ.....	4
РОЗДІЛ I. Поняття економічного зростання та його факторів.....	6
РОЗДІЛ II. Аналіз факторів економічного зростання	10
РОЗДІЛ III. Шляхи активізації державного впливу на процес економічного зростання в Україні	18
Висновок.....	22
Список використаної літератури:.....	24

ВСТУП

Актуальність теми обумовлена тим, що економічне зростання є головним показником розвитку та благополуччя країни. На даний час важливо знати, які чинники впливають на економічне зростання та як подолати проблеми, що виникають в країні стосовно зростання економіки.

Про найважливіші показники, які використовуються при міжнародних порівняннях й характеризують розвиток народного господарства говорить рівень економічного зростання. Це поняття пов'язане з кількісною зміною обсягів виробництва і споживання ВВП. Важливою умовою соціально-економічного розвитку країни є економічне зростання. Але потрібно враховувати, те що економічне зростання, із однієї сторони, є основною метою державної політики і показником добробуту населення та ефективності соціально-економічної системи держави, з іншого – його параметри зумовлені станом економіки країни. Все це створює потребу комплексного і всебічного дослідження сутності економічного зростання та його факторів.

Питанням дослідження економічного зростання та його факторів займалися такі українські вчені: Старостенко Г. Г., Чепінога В. Г., Пархомець М. К., Мних Є. В., Молдован О. О., Заблоцький Б. Ф., Карпінський Б. А., Геєць, В. М., Ковальчук І. В., Пустовойт О. В., Артеменко, І. Л., Свірський В. Також великий інтерес до даної теми приділили такі закордонні вчені як А. Пігу, М. Фрідман, А. Лафер, С. Фішер, Р. Солоу, А. Семюелсон, Д. Норгауз, Р. Дорнбуш, Дж. Тобін та інші.

Аналізуючи дані праці можна зробити висновок, що незважаючи на проведені ґрунтовні дослідження, питання аналізу факторів економічного зростання, є актуальним, оскільки під впливом різноманітних подій сьогодення ці чинники змінюються, а також змінюється їх вплив на економічне зростання. Економічне зростання було предметом дослідження багатьох економічних шкіл та течій, головними з яких були меркантилісти, фізіократи, інституціоналісти, ма-

рксисти, а також представники таких течій як постмонетаризм та посткейнсіанство, тому проблеми економічного зростання залишаються дискусійними дотепер.

Об'єктом дослідження є процес економічного зростання.

Предметом дослідження є виокремлення чинників економічного зростання в Україні.

Метою роботи є виокремлення чинників економічного зростання та окреслення шляхів активізації державного впливу на процес економічного зростання в Україні.

Досягнення сформульованої мети передбачає вирішення таких **завдань**:

- розглянути поняття економічного зростання;
- виокремити чинники економічного зростання в Україні;
- окреслити шляхи активізації державного впливу на процес економічного зростання в Україні.

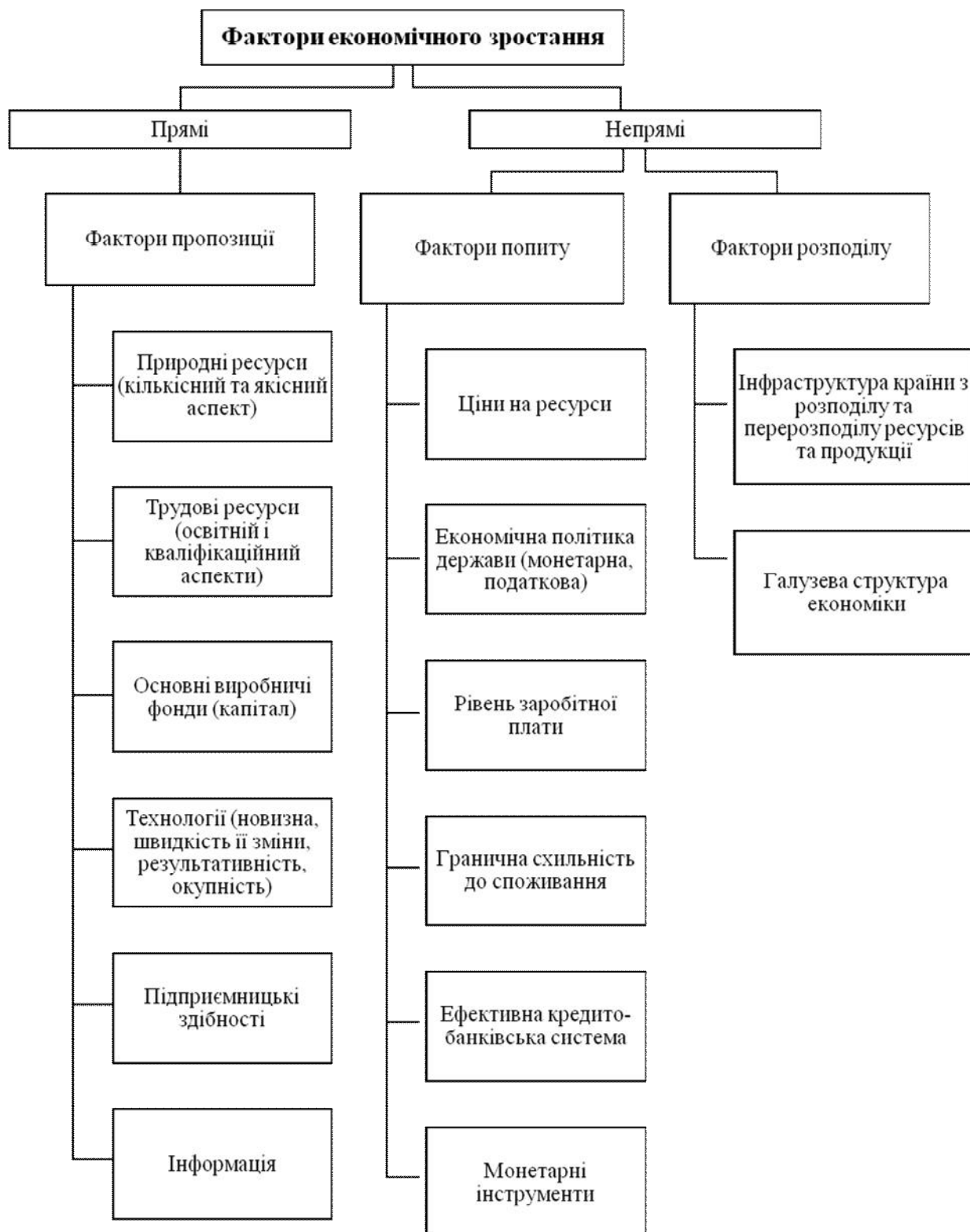
РОЗДІЛ I

ПОНЯТТЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ ТА ЙОГО ФАКТОРІВ

Розміри економіки постійно змінюються, тому суспільство має інтерес до економічного зростання. Воно являє тривале та стійке підвищення обсягів виробництва, що проявляється в збільшенні кількості товарів та послуг і факторів, що потребуються для їх виробництва. Таким чином, метою економічного зростання є поліпшення життя населення через збільшення обсягів економічних благ, створення стабільної сприятливої соціально-політичної ситуації в країні, підвищення її міжнародного авторитету. Центральною складовою економічного зростання є валовий внутрішній продукт або національний продукт, тому вимірюється він за допомогою двох показників : приростом реального валового внутрішнього продукту чи національного доходу на душу населення та їх темпом зростання.

Терміни «економічне зростання» та «економічний розвиток» є подібними за своїм тлумаченням, але «економічний розвиток» є поняттям значно ширшим. Україна, як і будь-яка країна, спонукає до прискорення економічне зростання, прагне досягти його стабільності. На думку Г. Старостенко: «Економічне зростання є процесом збільшення потенційного і реального валового національного продукту, зміцнення економічної могутності країни» [16, С.125]. Зміст терміну «економічне зростання» визначається як кількісне збільшення та якісне покращення за відповідний період результатів виробництва (товарів, послуг) і його головних факторів. У західній літературі під даним терміном розуміється збільшення обсягів товарів і послуг, що були виготовлені за даний період. Отже, під терміном «економічне зростання» розуміється одержання як найвищого рівня розвитку економічної системи завдяки покращенню структури економіки, технологій, суспільного продукту та інтенсифікації суспільного виробництва протягом певного періоду часу, що проявляється у позитивній динаміці центральних показників національних рахунків, виробничих можливостей та соціально-економічних стандартів [13, С.69].

Дослідимо фактори економічного зростання. Це певні явища та процеси, які впливають на збільшення реального обсягу виробництва, підвищення ефективності і якості зростання.

Рис. 1.1. Фактори економічного зростання*

*Складено автором на основі: [2, 7].

Економічне зростання характеризує велика кількість факторів прямої та непрямой дії. Під прямими розуміють фактори, які визначають фізичну можливість до економічного зростання. До непрямих факторів відносять такі, що впливають на прямі та викликають їх прискорення або стримування.

Фактори пропозиції відображають здатність економіки до зростання у фізичному аспекті. Вони дають змогу збільшувати виробництво реального національного продукту. До факторів, що генерують пропозицію відносяться: обсяг капіталу країни, технології, кількість і якість трудових ресурсів, кількість і якість природних ресурсів. Кожний із факторів економічного зростання вимірюється різними показниками (табл. 1.1):

Таблиця 1.1.

Фактори зростання	Кількісні показники фактора	Заходи повного використання та підвищення ефективності	Показник ефективності використання
Природні ресурси	Показник для кожного конкретного виду	Комплексна і глибока переробка	Ресурсомісткість продукції
Трудові ресурси	Чисельність населення в працездатному віці	Підвищення рівня освіти, поліпшення здоров'я вдосконалення організації праці	Продуктивність праці
Основний капітал	Вартість	Вдосконалення організації виробництва	Фондовіддача
Технології (НТП)	Витрати на нову техніку, технології тощо	Розвиток сфери наукових досліджень та дослідницько-конструкторських розробок, впровадження їхніх результатів	Підвищення ефективності суспільного виробництва

Показники факторів економічного зростання*

*Складено автором на основі [7].

Фактори, які впливають на збільшення державних витрат, інвестиційної діяльності підприємницького сектора, підвищення купівельної спроможності населення, позитивного сальдо платіжного балансу країни відносять до факторів попиту. З огляду на це, до них можна віднести такі чинники: збільшення експорту внаслідок освоєння нових ринків збуту, податкові платежі, ефективність кредитно-банківської системи, підвищення конкурентоспроможності продукції країни на світовому ринку, збільшення споживчих, інвестиційних та державних

витрат. Між тим для економічного зростання значення має не лише збільшення обсягів ресурсів і витрат, а й результативний їх розподіл. Це означає, що ресурси повинні використовуватися раціонально та за призначенням, однак в умовах інституційних викривлень, що притаманні неусталеним господарським системам економічні суб'єкти налаштовані сприяти зростанню обсягів виробництва лише в світлі максимізації особистої корисності [8].

До факторів ефективного розподілу також відносять структуру виробництва та рівень розвитку інфраструктури. Так, зміни у структурі попиту вимагають переміщення ресурсів у галузі з більшим попитом на них. У випадку, коли дане переміщення не встигає за зміною структури попиту, то частина виробничих потужностей залишається незавантаженою, зростає безробіття, зменшується обсяг виробництва.

Фактори попиту, пропозиції і розподілу, що впливають на економічне зростання, взаємопов'язані. Крива виробничих можливостей наочно відображає їх взаємодію. Вона показує найбільшу кількість варіантів різноманітної продукції, яка може існувати при даній кількості і якості природних, трудових ресурсів і основного капіталу на основі даного технологічного потенціалу.

Потрібно відзначити, що існують чинники економічного зростання, що не піддаються кількісній оцінці, до них відносять: кліматичні умови, забезпечення країни різноманітними природними ресурсами, кількість та якість земельних угідь, соціальна, політична, культурна атмосфера, зовнішня торгівля, національні традиції, міжнародна спеціалізація тощо [15, С.265].

РОЗДІЛ II

АНАЛІЗ ФАКТОРІВ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ УКРАЇНИ

Сьогодні Україна знаходиться у важких обставинах через глибоку політичну та економічну кризу, окупацію Автономної Республіки Крим та проведення антитерористичної операції на Сході країни. Проте досягнення високого рівня добробуту та економічного розвитку в Україні все ще можливе. Для цього потрібно проведення ряду рішучих та ефективних реформ з боку уряду. Тому метою уряду – Кабінету Міністрів України є забезпечення зростання рівня життя громадян і підвищення його якості в результаті сталого економічного зростання. Передумовами для досягнення даної мети є підвищення якості державного управління, утвердження верховенства права та протидія корупції, створення сприятливого бізнес-клімату, забезпечення національної безпеки, макроекономічної стабільності. Необхідною передумовою для досягнення Україною більш високого рівня економічного розвитку та успішної інтеграції до країн Європи є створення сприятливого бізнес-клімату. Так, стабільне зростання валового внутрішнього продукту може забезпечити громадянам стабільний та високий рівень доходів і соціальних виплат. Тому, передусім, потрібно проаналізувати обсяги ВВП України, а також його динаміку.

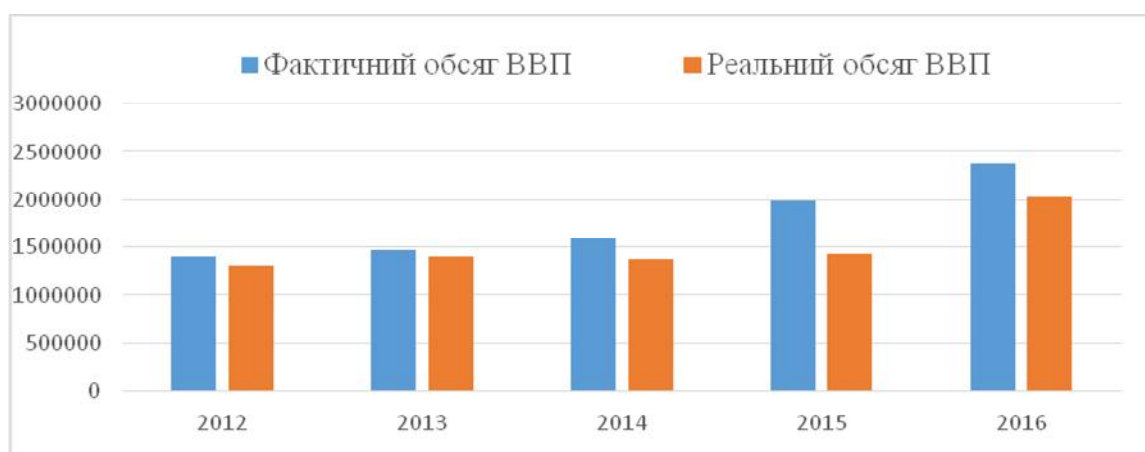
Таблиця 2.1.

Обсяг ВВП України за 2012-2016 рр.*

ВВП	Роки				
	2012	2013	2014	2015	2016
У фактичних цінах, млн. грн.	1404669	1465198	1586915	1988544	2383182
У розрахунку на одну особу, грн.	32480	33965	36904	46413	55733
У цінах попереднього року цінах, млн. грн.	1303094	1404293	1369190	1431826	2034430
У розрахунку на одну особу, грн.	30132	32553	31841	33419	47577

*Складено автором на основі: [3].

Як видно з таблиці 2.1. у 2016 р. прослідковується значне зростання валового внутрішнього продукту, порівняно з попередніми роками, що в свою чергу говорить про економічне зростання країни в цілому. Динаміка зростання подана на рисунку 2.1.

Рис. 2.1. Динаміка ВВП України за 2012-2016 рр.*

*Складено автором на основі: [3].

Тепер проаналізуємо динаміку ВВП в розрізі 2016 р. порівняно з попередніми роками. За даними Державного комітету статистики, економічне зростання України в 2016 р. становило 2,3%. За оцінкою Держкомсату, що була здійснена раніше у третьому кварталі 2016 року валовий внутрішній продукт зріс на 2,3%, що порівняно з другим кварталом є помітним покращенням. Сезонно скоригований ВВП зріс на 0,8% до другого кварталу 2016 року. Зростання реального ВВП пришвидшилося до 1,5% в другому кварталі цього ж року. Головним фактором, що вплинув на відновлення економіки був внутрішній інвестиційний попит [6]. Інвестиційний чинник значною мірою впливає на економіку. Прикладом такого впливу є прямі іноземні інвестиції. Вони зумовлюють попит на кваліфіковану робочу силу, таким чином впливаючи на збільшення інтелектуального капіталу. Продуктивність праці та заробітня плата в компаніях з іноземним капіталом значно вища, завдяки цьому бюджет країни наповнюється через податкові навантаження, здійснюється імпортозаміщення; іноземний капітал має змогу наповнити економіку необхідною продукцією,

стимулювати конкуренцію, розвивати ринкові механізми господарювання [1, С. 14]. В даному випадку, інвестиції будуть позитивно впливати на економічне зростання, оскільки збільшиться випуск.

За даними Держкомстату у 2016 році в економіку України іноземними інвесторами вкладено 4405,8 млн. дол. США прямих інвестицій (акціонерного капіталу) проти 3763,7 млн. дол. США у 2015 році. Обсяг залучених з початку інвестування прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку України на 31.12.2016 року склав 37 655,5 млн.дол. США. Станом на 31.12.2016 найвагомійші обсяги надходжень прямих інвестицій були спрямовані до установ та організацій, що здійснюють фінансову та страхову діяльність – 10 324,4 млн. дол. США та підприємств промисловості – 9 550,2 млн. дол. США. Прямий напрям зв'язку між економічним зростанням та інвестиціями, визначається як збільшення обсягів виробництва → збільшення інвестицій → наступна динаміка. Але інвестиції повинні мати цільовий характер, держава має приділяти увагу освіті, науці, науковим дослідженням, оскільки без умов, що зазначені раніше не можливо впроваджувати інновації. Тому необхідно переорієнтувати інвестиційні потоки у напрямі пріоритетів інноваційного розвитку. Однак внутрішнього ресурсу в країні не вистачатиме, тому інноваційна модель розвитку потребує залучення зовнішніх інвестиційних ресурсів. Отже, інвестиції можуть виконувати роль чинника довгострокового економічного зростання, але лише тоді, коли вони мають цільове призначення.

Крім того, інноваційної діяльності України в сучасних умовах потребує механізму одночасного фінансування із різноманітних джерел. Держава повинна інвестувати в освіту та науку, оскільки людський капітал є одним із факторів економічного розвитку [9].

Протягом 2015-2016 років Урядом України вжито комплекс заходів зі створення якісно нових умов ведення бізнесу, що мають забезпечити відбудову економіки України та її стабільний розвиток. За даними Doing Business – це один із основних рейтингів, на який орієнтуються інвестори, коли вирішують, де розміщувати виробництво та куди інвестувати кошти, Україна займає 81 мі-

сце. Згідно з Планом пріоритетних дій уряду на 2016 рік, Кабінет Міністрів до кінця поточного року мав намір здійснити необхідні законодавчі ініціативи, які дозволять Україні поліпшити позиції в Doing Business і увійти в перші 50 кращих країн рейтингу в 2017 році, і 20 - в 2018 році.

Таблиця 2.2.

Рейтинг сприятливості умов ведення бізнесу*

№	Країна	Рейтинг легкості ведення бізнесу	Створення підприємств	Ресстрація власності	Отримання кредитів	Міжнародна торгівля
1	Нова Зеландія	1	1	1	1	55
2	Сінгапур	2	6	19	20	41
3	Данія	3	24	12	32	1
4	Китай, Гонконг	4	3	61	20	42
5	Республіка Корея	5	11	39	44	32
6	Норвегія	6	21	14	75	22
7	Великобританія	7	16	47	20	28
8	США	8	51	36	2	35
9	Швеція	9	15	10	75	18
10	Македонія	10	4	48	16	27
...	...	...	...	...	...	...
80	Україна	80	20	63	20	115
...	...	...	...	...	...	...
188	Лівія	188	163	187	185	114
189	Еритрея	189	186	178	185	189
190	Сомалі	190	184	148	185	156

*Складено автором на основі: [18].

В III кварталі економічне зростання стримувалося чистим експортом. Сальдо поточного рахунку в III кварталі стало від'ємним (1.7 млрд дол США) – в першу чергу, за рахунок більшого, ніж очікувалося, збільшення дефіциту торгівлі товарами. Основними причинами скорочення експорту є військовий конфлікт та торгівельна війна з Росією, що слугують причиною втрати російського ринку, економічної кризи та наслідками жорсткої девальвації 2014-2015 рр. Підсумками стали зміна структури зовнішньої торгівлі: переорієнтація з

традиційного російського ринку (та ринку СНД загалом) та зростання питомої долі країн ЄС.

Згідно даних Держкомстату у 2016р. експорт товарів становив 36362,8 млн.дол. США, імпорт –39248,6 млн. дол. Порівняно із 2015р. експорт скоротився на 4,6% (на1764,3 млн.дол.), імпорт збільшився на 4,6% (на 1732,2 млн.дол.). Негативне сальдо становило 2885,8 млн. дол. (у 2015р. позитивне – 610,7 млн.дол.). Коефіцієнт покриття експортом імпорту склав 0,93 (у 2015р. – 1,02) [3].

Так, сьогодні експорт українських товарів ускладнюється через появу нових конкурентів: в експорті стали це – Росія та Китай; в експорті продовольства – США, країни Європи, Туреччина, Іран, Польща, Білорусія, Болгарія; в експорті – машин і устаткування – Китай, Тайланд, Індія. Відсутність в Україні статусу держави з ринковою економікою і членства у Світовій організації торгівлі, також призводить до зменшення експорту. Підвищуються вимоги споживачів-імпортерів до показників енергомісткості, екологічності, якості, технічного та технологічного рівня, післяпродажного обслуговування продукції.

Економічне зростання України залежить також від податкових платежів держави. Проаналізуємо структуру податкових надходжень, для чого складемо аналітичну таблицю 2.3.

Таблиця 2.3.

Структура податкових надходжень до Державного бюджету України за 2012 –2016 рр. (%)*

Показники	Роки				
	2012	2013	2014	2015	2016
Податкові надходження до бюджету усього: в т. ч. :	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
ПДВ	38,50	36,24	37,83	35,15	39,45
Податок на прибуток підприємств	15,47	10,36	10,94	7,69	8,82
Акцизний податок	10,66	15,54	12,27	12,43	12,13
Мито	3,60	3,75	3,37	7,86	3,98
Інші податкові надходження, крім вище перелічених	31,71	34,10	35,53	36,78	37,59

*Складено автором на основі: [10].

Саме податки зберігають капітали суспільства, забезпечують джерела розвитку країни, а також розширюють виробництво. Мобілізуючи через податки значні ресурси в своє підпорядкування, держава забезпечує для себе захист, розвиток виробництва, поліпшує матеріальний стан своїх громадян, суттєво впливає на розвиток науки, культури, освіти, міждержавних зв'язків тощо. ПДВ за умов ринкової економіки, де має діяти закон еквівалентності обміну товарів, є всього лиш чинником інфляції, а також додає податкового зобов'язання для громадян. Останні змушені купувати продукти харчування та інші товари за цінами, що діють. Даний податок є штучним, особливо за ставки 20 %. Це проявляється в його впливі на підвищення цін за рахунок прибутку, що перевищує 50 % вартості продукції кінцевого споживання. Втім чистий прибуток – це невелика частка доходу, що не має змоги інвестувати дане виробництво. У бюджеті України ПДВ займає перше місце як джерело надходжень до бюджету (39,45 %). Натомість акцизні податки не дають таких велих надходжень (12,13%). Для того щоб підвищити економічне зростання в майбутньому необхідно зменшити ставки неефективних податків [4, С.185].

Не менш важливими чинниками економічного зростання України є капітал країни, технології, природні та трудові ресурси.

На сьогоднішній день загальному обсязі капіталу України переважає матеріально-речовий капітал та фізична праця, натомість головними показниками в світі є людський капітал та інтелектуальний капітал. Для України людський та інтелектуальний капітал не відіграють ще, на жаль, ключової ролі фактора економічного зростання, оскільки відсутнє загальне розуміння того, що знання, інтелект, інформація є основними активами економіки, які можуть ліквідувати хронічне відставання й гарантують стійкі темпи зростання.

Крім капіталу життєво важливим фактором економічного зростання є технологія, яка охоплює також науково-дослідні й проектно-конструкторські розробки, менеджмент та підприємництво. Виховання підприємницького духу в індивідів є важливим елементом даного фактора. Країна не може процвітати без власників чи менеджерів, які можуть ризикувати, відкривати нові підприємства,

освоювати нові технології, долати трудові конфлікти. Україна за рівнем розвитку інформаційних технологій у світі посідає 56 місце (2016; Всесвітній економічний форум у своїй шостій щорічній доповіді). У попередньому рейтингу Україна займала 71 позицію. Єдина конкурентна перевага, яку має наша країна в цьому аспекті, це традиційно сильні ІТ-кадри, тобто в Україні дуже високий рівень підготовки програмістів. Україна є одним зі світових центрів офшорного програмування [14].

На думку багатьох економістів, трудові ресурси пропозиція робочої сили, її кваліфікація, дисциплінованість, мотивація до праці – є важливим фактором економічного розвитку. Справді, інші фактори виробництва (капітал, сировину, технологію) можна придбати в інших країн. Проте застосування високопродуктивної техніки в місцевих умовах вимагає кваліфікованих працівників. На жаль, сьогодні в Україні пропозиція робочої сили перевищує попит. Це зумовлено низьким кваліфікаційним рівнем робітників, які пропонують свою працю. Тому подолання цієї проблеми може пришвидшити процес економічного зростання України.

Природні ресурси – це землі, корисні копалини, енергоносії, водні ресурси, клімат тощо. На планеті є всього кілька країн, що володіють такою великою кількістю ресурсів. Завдяки їх продажу, такі країни як, Саудівська Аравія та Кувейт, швидко просуваються шляхом економічного зростання. Більшість країн світу немає такої кількості природних ресурсів. Але навіть дуже бідні на них країни – Швейцарія, Японія чи Ізраїль – показують світу високі темпи економічного зростання і задовольняють потреби своїх громадян. За оцінками економістів, природно-ресурсний потенціал України характеризується такими показниками: 44,4 % – земельні ресурси, 13,1% – водні, 4,1% – лісові, 9,5% – рекреаційні, 28,4% – мінеральні і 0,5 % – біологічні. В Україні найціннішим ресурсом є орні землі, проте вони використовуються не ефективно [11, С.267].

Отже, здійснивши аналіз факторів економічного зростання України, не можна стверджувати, що на зростання економіки впливає окремий фактор. Всі вони взаємопов'язані між собою, і зміна одного з факторів приводить до зміни

іншого. В даних умовах Україні потрібен “План Маршалла”, інакше спрацює так званий “План Моргантау”, що буде означати примітивізацію нашої економічної діяльності. Сьогодні в світі існує певна конкуренція за "Плани Маршалла" (Африка та Південно-Західна Азія), але потрібно пам'ятати про те що не всі випадки використання даного плану мали успіх. Для майбутньої успішності “Плану Маршалла” в Україні необхідно негайно почати ефективно використовувати ресурси, що надаються іншими країнами для відновлення економіки Донбасу. Для України це може стати точкою економічного зростання.

За оцінками ЄБР Україна потребує близько 100 млрд. євро для цілей розвитку, проте щоб їх отримати потрібно здійснити ряд стійких реформ [5].

РОЗДІЛ III

ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО ВПЛИВУ НА ПРОЦЕС ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ В УКРАЇНІ

Регулювання економіки – це діяльність держави, яка спрямована стимулювання економічного зростання та стабілізацію економіки або стримування занадто швидкого економічного зростання. Така діяльність органів держави є ціллю державної політики зростання. У широкому значенні політика економічного зростання – це частина економічної політики держави або створених нею спеціальних інститутів влади, які здійснюють підготовку системоутворюючих регуляторів для досягнення певних національних цілей.

Політика економічного зростання базується на встановленні закономірностей, аналізі тенденцій, визначенні чинників економічного зростання. Кожен чинник економічного зростання має певні особливості, які пов'язані з спільною діяльністю підприємництва та держави.

Політика економічного зростання має свою стратегію. Програмою цієї стратегії є визначення пріоритетів та цілей економічного зростання держави, а також засобів за допомогою яких можливе досягнення цих цілей на довгострокову перспективу. Метою самої політики економічного зростання є можливість самореалізації кожного із членів суспільства, а також збільшення можливостей для розвитку кожної особистості окремо та людського потенціалу в цілому. Для досягнення цієї мети потрібно створювати та коригувати систему заходів державної політики умов для стійкого та довготривалого економічного зростання, що в результаті призводить до прогресивних якісних змін у системі відтворення. Стійке економічне зростання на довгострокову перспективу може існувати тоді, коли дотримується закон господарської збалансованості, тобто збалансованість між попитом та пропозицією [12, С.378-379].

На сьогоднішні день, державне регулювання впевнено доповнює ринковий механізм. Державний вплив має певні межі, тобто виконує лише ті функції, які пов'язані з задоволенням потреба суспільства.

В наш час Україна потребує активізації державного втручання на процес економічного зростання, адже не достатньо ефективним є законодавство України, особливо в сфері податків, також доволі низькою є фінансова підтримка суб'єктів господарювання, що розвиваються, низький рівень конкурентоспроможності товарів вітчизняного виробництва, що пов'язана з низько технологічними товарами в експорті промисловості. Все це приводить до гальмування процесу економічного зростання України. Така недосконалість державного регулювання має негативний вплив на репутацію України в світі (наприклад, за результатами щорічної доповіді Світового банку за оцінкою бізнес-клімату Україна зайняла 128 місце з 175 країн) [17]. Політика економічного зростання повинна орієнтуватися на розвиток інфраструктури, підтримку інноваційних та інформаційних секторів економіки, забезпечення трудової мобільності, стимулювання модернізації підприємств, підвищення державного впливу на діяльність природних монополій. Також держава повинна стимулювати розвиток високотехнологічних галузей промисловості, що значною мірою зміцнить експорт в країні, а також сприяти підвищенню потоку інвестицій до держави. Але перебудови такого типу мають забезпечувати відтворення інтелектуального капіталу, стабільність у суспільстві, зменшення соціальної нерівності, які гарантією розвитку країни в цілому.

Задля вирішення поставленого кола проблем та удосконалення державного регулювання економіки, розглядаються такі шляхи активізації державного втручання в процес економічного зростання:

- виявлення та руйнування «тіньових» схем ухилення від сплати податків; мінімізація податкових зобов'язань із використанням підприємств – нерезидентів, зареєстрованих в офшорних зонах;
- виявлення та припинення фактів незаконного відшкодування ПДВ, штучного формування податкового кредиту, мінімізації податкових зобов'язань;

- сприяння зменшенню присутності іноземної валюти в операціях на внутрішньому ринку та як засобу заощаджень, задля підтримання стабільності національної валюти відносно провідних світових валют;
- зняття адміністративних та регуляторних бар'єрів на шляху розвитку малого та середнього бізнесу;
- підвищення якості професійної підготовки шляхом удосконалення мережі навчальних закладів та оновлення і модернізації їх навчально-виробничої бази, удосконалення кваліфікаційних характеристик професій та змісту професійної освіти, формування національної системи кваліфікацій, а також створення державної системи неперервного професійного навчання впродовж трудового стажу;
- підтримка розвитку високотехнологічних виробництв, а саме виробництва вітчизняної авіаційної і ракетно-космічної техніки, приладобудування, електронної техніки, медичної техніки, а також збільшення виробництва суднобудування, автомобілебудування, новітнього рухомого складу та іншого обладнання для залізничного транспорту;
- збільшення кількості підприємств, що виробляють інноваційну та високотехнологічну продукцію, шляхом стимулювання вітчизняних та іноземних інвестицій у здійснення інноваційної діяльності;
- розроблення комплексу заходів з поглиблення торговельно-економічного та інвестиційного співробітництва із Сполученими Штатами Америки на основі Хартії про стратегічне партнерство між Україною та США від 20 грудня 2008 року;
- створення системи підтримки експорту, в першу чергу шляхом страхування експортних операцій та гарантування розрахунків за поставлені товари шляхом, створення Експортно-кредитного агентства з метою покращення конкурентних переваг українських виробників на світових ринках порівняно до виробників з інших країн, де такі механізми діють, проведення виставкової діяльності та широкої інформаційної підтримки експортерів; розробки та реалізації програми розвитку інфраструктури для экс-

портерів (транспортування, послуг, пов'язаних з перевезенням, зберіганням, сертифікацією та контролем за якістю товарів тощо) з метою скорочення витрат на здійснення поставки товарів на зовнішні ринки;

- диверсифікація ринків збуту української продукції та зростання обсягів експорту, завдяки використанню переваг членства в СОТ;
- підвищення ефективності кредитно-банківської системи, через капіталізацію банків;
- створення податкових преференцій для інвестицій які спрямовуються в високі та енергоефективні технології;

Проведення таких заходів забезпечить підвищення ефективності державного регулювання процесу економічного зростання України. Саме це дозволить нашій країні не тільки перейти до стійкого економічного зростання, не тільки домогтися того, щоб темпи цього зростання були на рівні 5-7% на рік (а саме такі темпи вкрай бажані для того, щоб швидко вийти на докризовий рівень), але і поліпшити якість вітчизняної економіки, підвищити її конкурентоспроможність.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження можна зробити такі висновки. Економічне зростання – це збільшення виробництва товарів і послуг, підвищення валового національного продукту держави, а також отримання найвищого розвитку держави. За даними Держкомстатистики економічне зростання України в 2016 році становило 2,3%. Зростання економіки залежить від великої кількості факторів, головними з яких є інвестиційний фактор, експорт, технології, податкові платежі, природні і трудові ресурси, капітал країни. Кожен з цих факторів впливає на економіку країни по-різному, але разом з тим вони є взаємопов'язаними.

Експорт є вагомим рушієм економічного зростання в Україні, але на жаль, сьогодні експорт України скорочується. Головною причиною цього процесу є перевага сировинного експорту над технологічним. Водночас обсяги технологічного експорту сильно залежать від імпорту машин та обладнання, що можна пояснити модернізацією та підвищенням ефективності виробництва. Основною причиною переваги сировинного експорту над технологічним є недостатня розвинутість інноваційного сектору країни, тобто технології України відстають порівняно зі світовими. Хоча Україна має великі перспективи щодо технологічного розвитку, адже має значні природні та трудові ресурси, проте робітники, які пропонують свою працю мають низький кваліфікаційний рівень, а ресурси використовуються не ефективно. Ще однією причиною низького технологічного розвитку є те, що сьогодні в обсязі капіталу України переважає матеріально-речовий капітал та фізична праця, коли головними показниками в світі є людський капітал та інтелектуальний капітал. Разом з цим знижується інвестиційна привабливість країни, адже зараз найширше інвестуються інноваційні напрямки, які в Україні розвинуті слабо. Відсутність інвестицій призводить до спаду економіки країни. Якщо все залишатиметься без змін, то відновне зростання буде вичерпане і економіка перейде в стадію сагнації. Але для розвитку економіки, на жаль нічого істотного не робиться, окрім проведен-

ня реформи поліції та реформи держзакупівель, а також успішний етап децентралізації. Та цього замало для відкриття можливостей економіки України. Не було реформи держслужби, потрібна реформа судової системи, реформа прокуратури, потрібен ринок землі. Потрясіння на азійських фондових ринках, девальвація юаня на тлі зміцнення долара сприятиме прискоренню перерозподілу інвестицій на користь США, проблеми ж в економіці країн ЄС не дадуть підстав для повернення потоків капіталів у цей регіон, адже піднесення ділової активності тут поки не очікується.

Тому, щоб підвищити економічне зростання України, держава повинна стимулювати напрямки технологічного виробництва, підвищити конкурентоспроможність продукції що експортується, спираючись на іноваційний фактор, а також використовувати трудові ресурси не як фізичну працю, а як інтелектуальний капітал.

Вплив держави на процес економічного зростання є також не ефективним. В першу чергу це стосується законодавства держави, адже воно є недосканалим. Преведення нормативно-правових актів у відповідність до пріоритетів розвитку держави значно активізує державний вплив.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Брайловський І.А. Інвестиційна діяльність і економічний розвиток: методологічний аспект: автореф. дис. канд. екон. Наук: 08.00.01/ Брайловський І.А.; Донецький національний університет. – Д., 2010. – С. 6.
2. Глуха Г. Я. Система факторів економічного зростання: теоретико– методологічний аспект [Текст] / Г. Я. Глуха // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2014. – № 1. – С. 223–231.
3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
4. Державне регулювання економіки: Навчальний посібник. – 3-тє вид., випр. / Стеченко Д.М. – К., 2006. – 262 с.
5. Економіка України 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.business.ua/>.
6. Економічні тенденції та прогноз на 2017 рік [Електронний ресурс] // МЦПД. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://icps.com.ua/>.
7. Жаліло Я. А. Теорія та практика формування ефективної економічної стратегії держави: моногр. / Я. А. Жаліло – К. : НІСД, 2009. – 336 с.
8. Івашук Ю. П. Емерджентний інституційний порядок в економіці та його поведінкові підстави / Ю. П. Івашук // Економічна теорія – №3. – С. 69-81.
9. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: www.me.gov.ua/.
10. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>.
11. Національна економіка: Навч. посіб. Рекомендовано МОН / Мельник А.Ф., Васіна А.Ю., Желюк Т.Л, Попович Т.М. – К., 2011. – 463 с.
12. Національна економіка: навч. посіб.: / За заг. ред. Носової О.В. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 512с.

13. Оголь Д. О. Економічне зростання: сутність, якість і стійкість / Д. О. Оголь // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 2 (164). – С. 67-72 (0,33 друк. арк.).
14. Позиція України в рейтингу країн світу за Індексом глобальної конкурентоспроможності [Електронний ресурс] // Економічний дискусійний клуб. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://edclub.com.ua/>.
15. Савченко А. Макроекономіка / А. Савченко. – Київ: Либідь, 2003. – 268 с.
16. Старостенко, Г. Г. Національна економіка [Текст] : навч. посіб. / Г. Г. Старостенко, С. В. Онишко, Т. В. Поснова. – К. : Ліра-К, 2015. – 432 с. – Режим доступу: [http://library.tneu.edu.ua/images/stories/zmist/2015/літн/Національна економіка. Старостенко.pdf](http://library.tneu.edu.ua/images/stories/zmist/2015/літн/Національна_економіка_Старостенко.pdf).
17. Щорічна доповідь Світового банку [Електронний ресурс] // World Bank Group. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.worldbank.org/>
18. Business to Business to Consumer (B2B2C) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.techopedia.com/definition/23169/business-to-business-to-consumer-b2b2c>.
19. Grossman G. M. Economic Growth and the Environment / G. M. Grossman, A. B. Krueger // The Quarterly Journal of Economics. – 1995. – 2. – P. 353-377.
20. Solow R. A Contribution to the Theory of Economic Growth / R. Solow // The Quarterly Journal of Economics. – 1956. – № 1. – P. 65-94.

